

KRYĆ SIĘ (156) *vb impf i pf*

pf (7) [w tym: *inf* (2), *praet* (3), *con* (2)] *BierEz* R2v, *RejWiz* 113, *BibRadz* II 141b marg, *Prot* B3v, *SkarŻyw* 472 [2 r.], *SkarKaz* 609a; pozostałe na ogół niewątpliwe *impf*.

się (93), *się* (63).

inf kryć się (24). ◇ *praes* 1 sg kryję się (6). ◇ 2 sg kryjesz się (1). ◇ 3 sg kryje się (34). ◇ 1 pl kryj(e)my się (2). ◇ 2 pl kryjecie się (1). ◇ 3 pl kryją się (13). ◇ *praet* 3 sg m krył się (28). *f* kryła się (4). *n* kryło się (1). ◇ 3 pl m pers kryli się (14). *m an* kryli się (1). *subst* kryły się (1). ◇ *fut* 2 sg m będziesz się krył (1) *BibRadz*, będziesz się kryć (1) *CiekPotr*. ◇ 3 sg m będzie się krył (1). ◇ 3 pl m pers będą się kryć (1). ◇ *imp* 2 sg kryj się (4) [w tym z *pt*: -że (1)]. ◇ 3 sg niech(ą) się kryje (2). ◇ 1 pl kryjmy się (1). ◇ *con* 1 sg m bych się krył (1). ◇ 3 sg m by się krył (1). *f* by się kryła (1). ◇ 3 pl m pers by się kryli (1). ◇ *part praes act* kryjąc się (11).

Sł stp s.v. kryć, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *Chować się gdzie, aby nie być widzianym lub rozpoznany; uciekać w bezpieczne miejsce, przebywać w niedostępnym, bezpiecznym miejscu; se abdere Mącz, Cn; se illatebrare, latere, se occultare Mącz; se recondere Cn (122)* : A gdy nádemną obaczą obronę twoię/ [...] márníe íe zówftydziwífy będą íe kryć *RejPs* 51; *HistAl* H5v [2 r.]; Mężoboycá ktory íye kryie álbo zbieży/ íuż przes zbieżenie íwoie niemály dał znák do tego/ że íeft onego Mężoboyftwá winien *GroicPorz* n4v, n3v, n4v, p2v, q; Tuż mi nád głowá ítoi/ doíeże mię wízędy/ Bych íe też natáyniey krył wierę niewiem kędy. *RejWiz* 113, 41v; *RejZwierz* 28; Chytry widząc nieźczęfće kryie íię/ á proftaczkowie niedbale miíáiąc ízkodę podeymuíá. *BibRadz Prov* 27/12, 3.Reg 22/25, 2.Par 18/24, *Prov* 26/18; Ex conspectu heri se abdere, Z oczu Pańfkich zeydz á krić íe. *Mącz* 92a, 185a, 454b; [żwirżeta] do gęftey ízeliny á ná befpieczne mieyfca wciekáíá á íáko mogá ták íe krijá. *RejZwierc* 132, 59v, 164v; *WujJud* 181; Ná pány wzgárdá przyfzłá/ że íye kryć muśieli/ A z puftych láfów wyżrzéc nie śmieli. *KochPs* 166; S. Piotr wćiekał y krył íię/ biegiáiąc w ítárości íwey po puftych gorách y leśiech tylko z íednym bratem/ gdzie go íedno oczy niofły/ ále íię nigdziefz zátáíc niemogł. *SkarŻyw* 473, 46, 262, 392, 436, 452 (9); *CzechEp* 206; *KochJez* A4v; *WisznTr* 27; *SkarKaz* 609a; będziefz íię kryć y tułác, kiedyć íię Nabárziew widziánym bydż zechce *CiekPotr* 53; *KlonWor* 73, 75.

kryć się przed kim, przed czym [w tym: *przed kim gdzie* (3)] (17): *March*¹ A4v; *March*³ V4v; [sowa] íedno thylko wnoczi láta/ kryiác íe przed ínfými ptaki. *RejPs* 148, 83v; *LubPs* P; [*Heliasz*] íe ono po gorach przed złá krolowá krył *RejWiz* 155v; *BibRadz* II 141b marg; *Mącz* 258b; *Prot* B3v; *RejAp* 64; *RejZwierc* 204; *BudBib* 1.Par 12/1; *BiałKaz* A4v; *CzechRozm* 218; *SkarŻyw* 50, 261; *ArtKanc* R20.

kryć się dokąd [w tym: *w co* (7), *do czego* (4), *na co* (3), *u kogo* (2), *pod co* (1), *między co* (1), *za co* (1), „tam” (1)] (20): Nowokrczeńcy poczęli íe w íámy kryć/ przez mury wćiekáć *BielKron* 215, 66v, 466v; *Mącz* 508d; *RejAp* 62v; *RejPos* 6; *HistLan* F4; *RejZwierc* 242v; *CzechRozm* 88v; [*Atanazyjusz*] Wćiekl do Pánienki íedney y ták íię krył íżeśc lat. *SkarŻyw* 392 marg, 35, 472 [2 r.]; *GórnRozm* B2v; *SarnStat* 647; *KmitaSpit* C3v; *SkarKaz* 609a [2 r.]; *KlonFlis* E4; *KlonWor* 5.

kryć się gdzie [w tym: *w czym* (10), *po czym* (10), *między czym* (2), *na czym* (2), „gdzie” (1)] (25): Ielen przede pfy wćiekał/ A nie wiedzác gdzie íe dzieć miał: Do íkoczego chlewá wbieżał/ By miedzy woły wleżał. Oni mu nie odmawiáli/ Ale go ták wyftrzegáli: Lepiey íe byío w leśie kryć

BierEz R2v; *RejWiz* 155v; *RejZwierz* 9v; *BibRadz* 1.Reg 26/1; *BielKron* 259; *Prot* B3v; *RejAp* 64; *HistRzym* 19, 98v; *RejPos* 339; *RejZwierc* 46, 152v, 204, 252; *WujJudConf* 181; *BudBib* 1.Reg 26/1, 2.Reg 17/9; *KochPs* 169; Kryli się wierni po gorach/ po iáfkiniách. *SkarŻyw* 299, 262, 391, 392, 402; *StryjKron* 442; *PowodPr* 52.

W porównaniach (4): vćiekay zgory ná gorę iákoś zwykł/ á kriy fie iáko wrobl ftráfzliwy pod ftrzechę. *RejPs* 16; *HistLan* F4; *RejZwierc* 252; *KochPs* 169.

Przysłowia: *March*¹ A4v; Ten który ma nágą rzyć/ niźtrzebá mu fie przed złodzieyem kryć. *March*³ V4v.

Pewnie fie tám przeľzuma ták nie przeľypiaiąc/ Albo fie gdzie kryć muśi iáko w lefie záiac. *RejZwierc* 252.

Zwroty: »z gardłem się kryć« = *uchodzić przed karą śmierci* (1): iż woliź z gárdłem fie kryć á thulać fie iáko błędny/ ábyś iedno záżył nędznego fwiátá tego *RejPos* 106v.

»w kącie, w kąty, do kątów, po kąciech się kryć« [*szyk zmienny*] (1:1:1:1): woľę iż dobry fzermierz mię vbiye/ Niźliby pártáč s cieniá/ co fie w kącie kriye. *RejZwierz* 9v; *BielKron* 466v; *HistLan* F4; *RejZwierc* 46.

»za tarczą się kryć« (1): Pállás ná Iednorofcu/ zá tarczą fie kriye/ Dzyerży w ręku fzeľelin/ á Smoká w łeb biye. *RejZwierz* 114.

Szereg: »kryć się i taić (się)« [*szyk 1:1*] (2): *Mącz* 185a; wierni Zydzi w Sámáryey muśieli się kryć y taić czáľu onego ciężkiego prześľadowáńia *WujNT* 563.

W przén (13) : *Prot* B3v; Dźiēń téż w ten čás náđchodźil/ á gwiazdy fye kryły. *PudľFr* 68.

kryć się przed czym (2): *SkarJedn* 27; prawdá lubi świátľość/ y przed nią fie nie kryie. *NiemObr* 25.

kryć się w co (3): *RejZwierc* 25v; człowiek/ co się dopuści niecnoty/ Sľońcá nie lubi/ lecz się kryie w ćięnie *GrabowSet* Ov; *KlonWor* 2.

kryć się gdzie [*w tym: po czym* (3), *w czym* (2), *za czym* (1)] (6): *RejPs* 53v; O nędzni moczare á prześľadownicy Páná thego/ co fie kryiecie w tych omyľnych fkaľách á w opokach mizerneho fwiátá tego/ fzukáiąc łobie rády á wśpomozenia iákiego od tych nędznych fkaľ *RejAp* 64, 64v; *RejZwierc* 115; *SkarJedn* 27; *WujNT* 139.

W przeciwstawieniu: »kryć się ... okazywać się« (1): Nie ieľt téż potrzeba wyľokich groďow fťawiać [...] ku przebywaniu krolowi, bo fie dobrota nigdy niekryie ale iawnie okazuie. *BielŻyw* 144.

W porównaniu (1): Táć się złodźiey w fwe kła^mtwo/ iák w czernidľo/ kryie/ Iák Sepia w fwoy inkauľt y w czarne pomyie. *KlonWor* 2.

Zwrot: »kryć się w kąć, w kącie, po kąciech« [*szyk zmienny*] (1:1:1:1): *RejZwierc* 25v; *SkarJedn* 27; Nie kryie się po kąćiech kościoľ Kátholicki/ y w nim fľowo Páná Chriľtuľowo: ále iáľno świeći po wľzytkiemu świátu. *WujNT* 139.

a. *Szukać osłony* (6) : [*synogarlice*] we pniach fprochniaľych albo wdupioch: ofkubľfyz fie z pierza, tam fie krija/ áże záľę na wioľnę myľataia [! *lege*: wylataja]. *FalZioľ* IV 26b.

kryć się od czego [= *przed czym*] (3): ten mąż á ten krol bęďzye iáko ten który fie od wiátru kryie/ á chroni fie od nawáľności *RejPos* 312v, 312v [2 r.].

kryć się czemu [= *przed czym*] (1): Baran nie krije się zimnu, ani dełzczowi [...] wżakoż grzmienia się barzo boią *FalZioł* IV 2d.

kryć się przed czym (1): Zalię ptaci iż ie dełzcz zmoczy thakież y z ziębi [...] á dla tego się przed nim kryią. *GlabGad* I.

2. *Unikać kogo, czego, stronić przed kim, nie pokazywać się; odchodzić, ustępować miejsca; delitescere, latere, latibulare, latitari, oblitescere, se occultare Cn* (19) : *RejWiz* 74v; poczęła Elżbietá [...] / y kryła się [*occultabat se*] przez pięć księżycow *Leop Luc* 1/24; *BibRadz Ps* 88/47; áno iuż ręce drżą / [...] / áno się iuż wzrok mieni / Doktor się kryje / przyjaciele po kąciech zakrywając oczy płaczą *RejPos* 342v, 296; *BudBib Is* 57/17; *SkarJedn* 217.

kryć się od kogo, od czego [= *przed kim, przed czym*] (5): *SkarŻyw* A5v, 341, 412; [*pustelnicy*] od ludzi się kryjąc / pokoiu ná bogomyślność łzukáli *SkarKaz* 38b. *Cf Zwrot*.

kryć się przed kim, przed czym (7): *RejKup* x7v; *Leop Iob* 29/8, *Eccli* 6/12; *RejPos* 86; nie thylko áby się mieli przed tym kryć / áleby ielcże bárzo rádzi temu / áby to o nich wżyfcy iż dobrze łzaleni zázwdy wiedzieli. *RejZwierc* 132; *SkarŻyw* 569; *CiekPotr* 47.

Zwrot: »kryć się precz [*dokąd od kogo*]« (1): Teraz zás nas odrzucałz á zhánbyałz nyewyem przecz / A owłfem się ná łtronę tak od nas kriyelz precz / A nye chcelz idż Boże náłz przed wołfki náłfemi *LubPs* Mv.

Szeregi: »stronić, kryć się« (1): Stoy tak Pángráczy, nie łtron, nie kryi się przedemną. *CiekPotr* 47.

»kryć się a ustępować« (1): A też się [*Bóg*] przed námi krije / á też przed námi włtępuie zá niewdzięczności náłze *RejPos* 86.

3. *Taić, trzymać w tajemnicy, nie ujawniać [z czym]* (13) : ábychmy tak żyli iáko ci kthorzy się nigdziey nie kryją ze wżytkiemy łprawámi łwemi. *BibRadz* II 90c *marg*, I 373d *marg*; *OrzQuin* D4v; Y to czásem nie wádzi / nie kryć się z miłocją / bo ludzie widząc takowe belpięczeństwo / iálną twarz / y połtępki łczyre / niemogą rozumieć nicz złego *GórnDworz* Cc4v; *BiałKat* 166; *WujJud* 243v; *SkarŻyw* 565; *CzechEp* 204; Włzak się z tym niekriię, gotówem ielł *rationem reddere* mégo przedsięwzięcia *publicè et priuatim*. *SarnStat* *7v.

kryć się czego [= *przed czym*] (1): Luter rzekł / [...] niechcę się ia kryć łpłfmem łwoim Máielłtatu Celárłkiego / áni kfiążęcogo wżędu *BielKron* 197.

kryć się przed kim (2): przed kthorym [= *przede mną*] się vboga dziewczká / iáko przed naywiernieylzą rodzoną ni łczym nie kryła *GórnDworz* Aa4v; *NiemObr* 85.

Zwrot: »po kątach się kryć« (1): Ielłi v nich Kátolicka wiára: Czemu się z nią pokátách kryją? *SkarJedn* 29.

4. *Mieścić się, znajdować się wewnątrz czego; sublatere Cn [w czym]* (2) : mieczyk rany głowne goij, [...] kofci łthawowe y inłze rzeczy kthore zakłociem w cieie się kriją wyciąga *FalZioł* I 61a; *Oczko* 13v.

Synonimy: 1. *chowac się, chronić się, taić się*; 2. *chronić się*; 3. *taić*; 4. *zawierać się*.

Formacje współrdzenne cf KRYĆ.

Cf KRYCIE SIĘ, **KRYJĄCY SIĘ**